

МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ФІНАНСОВО-ЗБУТОВОГО ЦИКЛУ МОЛОКОПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. В статті розкривається послідовність проведення внутрішнього аудиту фінансово-збутового циклу молокопереробних підприємств. Визначені основні завдання та об'єкти внутрішнього аудиту фінансово-збутового циклу. Запропоновано напрями посилення системи внутрішнього контролю фінансово-збутового циклу молокопереробних підприємств.

Актуальність дослідження. Однією з найважливіших умов подальшого розвитку й успішної господарської діяльності молокопереробних підприємств є ефективність системи внутрішнього контролю фінансово-збутового циклу, який як складова виробничо-господарської діяльності підприємства потребує забезпечення єдності основних ланок його управління. Важлива роль у вирішенні цих завдань на молокопереробному підприємстві належить удосконаленню основних функцій управління, до яких належать контроль та аналіз. Як показує практика, ці завдання успішно виконує такий вид внутрішнього контролю, як внутрішній аудит. Передумовою існування такого контролю є взаємна зацікавленість власників та керівників молокопереробного підприємства і аудитора в забезпеченні достовірності облікової та звітної інформації. Важливою умовою методологічного забезпечення обліку фінансово-збутового циклу молокопереробних підприємств і вдосконалення обліково-аналітичної системи слугує система внутрішнього аудиту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загальні питання методики внутрішнього аудиту висвітлені в працях вітчизняних та зарубіжних вчених – економістів. Проте серед науковців існують різні думки щодо трактування та призначення внутрішнього аудиту [1,2,5]. Методологічна база та практичні аспекти аудиту процесу реалізації підприємства висвітлені в працях вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: Аренса Є.А. [1], Кулаковської Л.П. [3], Лозовицького С.П. [4], Пшеничної А.Ж. [5], Рудницького В.С. [6], та

багатьох інших. Але питанням аудиту фінансово-збутового циклу молокопереробних підприємств не надано достатньої уваги.

Вирішення проблем внутрішнього аудиту фінансово-збутового циклу молокопереробних підприємств неможливе без створення нової системи економічних відносин суб'єктів господарювання, які для досягнення позитивних фінансових результатів роботи мають створити належні умови для розвитку конкурентоспроможності. Вивчення й дослідження облікової роботи молокопереробних підприємств свідчить про брак методичних розробок, що не дає змогу комплексно, з урахуванням сучасних умов господарювання і організаційно-технологічних особливостей, провести аудит фінансово-збутового циклу молокопереробних підприємств. Тобто проблемні питання внутрішнього аудиту фінансово-збутового циклу молокопереробних підприємств в Україні залишаються не вирішеними в повній мірі та потребують подальших наукових досліджень.

Формулювання цілей статті. Метою написання статті є дослідження методики проведення внутрішнього аудиту фінансово-збутового циклу молокопереробних підприємств та їх систематизація для об'єктивності роботи.

Основний матеріал дослідження. Методику внутрішнього аудиту фінансово-збутового циклу обумовлюють специфіка технології, тип і організація виробництва. Тому предметною областю внутрішнього аудиту фінансово-збутового циклу є формування цінової політики з врахуванням собівартості виготовленої та відвантаженої готової продукції, доходів від її реалізації, та витрат на збут.

Дослідження методики проведення внутрішнього аудиту фінансово-збутового циклу на молокопереробних підприємствах, на нашу думку, потрібно проводити в такій послідовності: перевірка оптимальних умов організації обліку; система діючого контролю та організація виробництва. Аудитору необхідно перевірити додержання бухгалтерією основних вимог щодо достовірності і комплексності організації обліку фінансово-збутового циклу.

Основним завданням системи внутрішнього контролю при перевірці фінансово-збутового циклу діяльності молокопереробного підприємства є пошук резервів для розширення ринку збуту продукції, чого можна досягти зниженням їх собівартості та проведенням оптимальної цінової політики. Наявність умов для дотримання цих економічних вимог виявляється при проведенні перевірок постачальницько-заготівельного і виробничого циклів.

Перевірка фінансово-збутового циклу починається з оцінки надійності системи внутрішнього контролю молокопереробного підприємства. При цьому необхідно переконатися в тому, що ця система забезпечує належний контроль за тим, щоб:

- відвантаження і реалізація продукції підтверджувалася відповідними документами (рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні);
- щоквартально проводилася звірка розрахунків з покупцями продукції;
- систематично здійснювалася інвентаризація продукції на складах готової продукції, а її результати в частині втрат і нестач відбивалися в бухгалтерському обліку;
- відвантаження та продаж продукції санкціонувалося керівництвом молокопереробного підприємства;
- відпуск продукції зі складу проводився тільки при наявності довіреностей, оформлених належним чином;
- проводилася звірка відвантаженої продукції з документами на її оплату;
- здійснювався контроль рахунків-фактур для виявлення можливих помилок;
- контролювалася тотожність бухгалтерської звітності і реєстрів бухгалтерського обліку з відвантаження та продажу продукції, а також даних складського обліку готової продукції та її реалізації з даними аналітичного обліку в бухгалтерії молокопереробного підприємства;
- своєчасно представлялися і оброблялися бухгалтерією звіти матеріально відповідальних осіб про відвантаження і реалізацію продукції;

- організовувалися вибіркові перевірки виконання договорів на поставку продукції.

За результатами оцінки системи внутрішнього контролю розробляються контрольні процедури по суті. Вони спрямовані на перевірку виконання плану продажів у цілому по молокопереробному підприємству і в розрізі окремих покупців та видів продукції. Мета цих процедур - з'ясувати причини невиконання плану і дати оцінку виконання молокопереробним підприємством договірних зобов'язань. При перевірці виконання плану продажів контролерам доцільно порівнювати фактичні дані з плановими, а також з показниками попередніх періодів. Для цього проводиться розрахунок наступних показників: відсоток виконання плану; абсолютні відхилення від плану; темпи зростання і приросту (зменшення) обсягу продажів за аналізований відрізок часу; абсолютне значення одного відсотка приросту (зменшення) обсягу продажів.

Перевіряються всі відмови покупців від раніше укладених договорів постачання. Розраховується питома вага продукції, від якої відмовилися покупці в загальному обсязі продукції, передбачених договорами постачання, а також аналізуються тенденції зміни цього показника. Цей розрахунок виявляє як негативні, так і позитивні відхилення, але не може визначити їх причини. Тому на наступному етапі внутрішнього аудиту фінансово-збутового циклу молокопереробного підприємства необхідно провести факторний аналіз за такими напрямками:

1) якість та науково-технічний рівень продукції, що випускається (відповідність продукції світовим стандартам, обсяг браку, кількість рекламаций і вартість повернутої продукції, кількість сертифікованої продукції, якість використовуваних сировини і матеріалів, кваліфікація працівників, технічний стан обладнання);

2) цінова стратегія (відповідність ціни якості продукції, цінові переваги в порівнянні з товарами конкурентів, рівень витрат, рівень поточного попиту на продукцію, можливі знижки);

3) канали збуту (способи транспортування продукції, методи збуту, професіоналізм і спеціалізація посередників, система стимулювання збуту, ефективність зв'язку з посередниками);

4) комунікаційна стратегія (ефективність реклами, пропаганда іміджу, стимулювання попиту);

5) споживачі продукції (кількість і концентрація, середня величина разової покупки, рівень доходів).

Практика проведення внутрішнього аудиту на підприємствах молокопереробної галузі показала, що, застосовуючи процедури по суті, аудитори та контролери:

1) вивчають претензії покупців продукції (робіт, послуг) на невідповідність якості реклами та (або) ціни, на неправильне застосування тарифів та нестачі відвантаженої продукції;

2) перевіряють дотримання правил заповнення документів, а також умов зберігання готової продукції;

3) перевіряють наявність і правильність оформлення довіреностей на отримання продукції зі складу;

4) контролюють повноту і своєчасність оплати покупцями відвантаженої продукції;

5) аналізують динаміку і склад дебіторської заборгованості за відвантаженою продукцією, умовами якої можуть бути, наприклад, необачна кредитна політика молочноконсервного підприємства по відношенню до покупців продукції, помилки у виборі партнерів, їх тимчасова неплатоспроможність або навіть банкрутство.

Аналізуючи питання реалізації готової продукції слід пам'ятати, що вони багато в чому обумовлюються двома групами проблем.

Загальні проблеми породжуються порушенням балансу між попитом на продукцію та її пропозицією, особливо в межах території, на якій молокопереробне підприємство здійснює свою збутову діяльність. Вони викликаються інфляційними процесами, зниженням рівня населення і його

міграцією, погіршенням економічної ситуації в регіоні та іншими макроекономічними причинами, на які підприємство вплинути не може, але може враховувати при плануванні своєї діяльності.

Часткові проблеми характеризуються виникненням невідповідності між попитом і пропозицією окремих видів товарів. В основі цих проблем знаходиться невідповідність асортименту і якості пропонованих товарів і послуг структурі платіжного попиту населення на окремих ринках.

Висновки. Дослідження та аналіз наведених вище особливостей діяльності молокопереробних підприємств дає можливість запропонувати напрями посилення системи внутрішнього контролю фінансово-збутового циклу, серед яких: контроль якості рекламної політики молокопереробного підприємства; контроль за формуванням ціни, доцільністю застосування тарифів; контроль за зберіганням готової продукції та відвантаженням реалізованої продукції; контроль дотримання вимог до заповнення документів, а також дотримання умов договору; контроль повноти і своєчасності оплати покупцями відвантаженої продукції; аналіз динаміки і складу дебіторської заборгованості за відвантажену продукцію.

Подальші перспективи досліджень варто спрямовувати на узагальнення об'єктів внутрішнього аудиту молокопереробних підприємств, що знизить ризик не виявлення можливих помилок та підвищить якість аудиторських послуг.

Література

1. Аренс Є.А., Лоббек Дж. К. Аудит: Пер. с англ. / За ред. Я.В. Соколова. – М., 2001. – 560 с.
2. Білуха М.Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: [підручн.] / М.Т. Білуха, Т.В. Микитенко – К. УАОІ, 2005. – 888 с.
3. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: [навч. посіб.] / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча – К. Каравела, 2005. – 558 с.

4. Лозовицький С.П. Аудит: [навч.посіб.] / С.П. Лозовицький. – Львів. Магнолія, 2011 р. – 466 с.
5. Пшенична А.Ж. Аудит: [навч.посіб.] / А.Ж. Пшенична . – К. ЦУЛ, 2008 р. – 320 с.
6. Рудницький В.С. Процедури моделювання та прийняття рішень в процесі аудиту: монографія / В.С. Рудницький, О.М. Бунда – Львів. Видавництво львівської комерційної академії, 2009 р. – 216 с.

***Аннотація.** В статье раскрывается последовательность проведения внутреннего аудита финансово-сбытового цикла молокоперерабатывающих предприятий. Определены основные задачи и объекты внутреннего аудита финансово-сбытового цикла. Предложены направления усиления системы внутреннего контроля финансово-сбытового цикла молокоперерабатывающих предприятий.*

***Summary.** The article reveals the sequence of the internal audit of financial and marketing milk business cycle. The basic tasks and objects internal audit of financial and marketing cycle. Directions strengthening internal control of financial and marketing milk business cycle. Research and analysis of the characteristics of the milk business areas makes it possible to offer increased internal control of financial and marketing cycle control as advertising policies milk processing plants, monitoring of the formation of price reasonableness application rates, monitoring of storage of finished goods and shipment of products, monitoring compliance to required documents, and compliance with contract terms, monitoring completeness and timeliness of payment by buyers of products shipped, analysis of the dynamics and composition of accounts receivable for goods shipped.*

Further perspective studies should lead to the synthesis of objects internal audit milk processing plants, which will reduce the risk of not detecting possible errors and improve the quality of audit services.

УДК 65.01:004.91

Домашенко С.В., к.ф.-м.н.,
Запорізький національний технічний університет

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ: ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ

***Анотація.** У статті досліджено системи електронного документообігу, що використовуються в управлінській діяльності підприємства. Визначено їх основні переваги та розглянуто проблеми, що виникають під час впровадження систем електронного документообігу та шляхи їх вирішення.*

***Ключові слова:** інформаційні технології, електронний документообіг, система електронного документообігу.*